

Nemzeti Adó-
és Vámhivatal

ÉVFORDULÓK

AZ ADÓ- ÉS VÁMSZOLGÁLAT
KÉPES TÖRTÉNETE

TARTALOM

<i>Képes történelem – Vágújhelyi Ferenc tollából</i>	<i>5</i>
<i>Lónyay Menyhért és a pénzügyi igazgatás építőkockái – interjú Cieger Andrással, az ELTE BTK Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársával</i>	<i>7</i>
<i>Mérföldkövek – az önálló magyar pénzügyi igazgatás története</i>	<i>9</i>
<i>Lónyay pénzügyminisztersége</i>	<i>17</i>
<i>Arcképcsarnok</i>	<i>22</i>
<i>A 2022-es jubileumi év eseményeinek kronológiája</i>	<i>27</i>
<i>A Pénzügyőr Zenekar története</i>	<i>30</i>
<i>Mozaikok a NAV Nyugdíjasainak Országos Szövetsége 30 évéből</i>	<i>37</i>

IK KÉPES TÖRTÉNELEM

Talán kevesen tudják, hogy mi, „hivatalnokok”, milyen elementárisan kötődünk szakmánk gyökereihez, milyen mélyen tiszteljük történelmi elődeinket, és milyen büszkén szolgáljuk szülőhazánkat. Ezt az elköteleződést hivatott kifejezni ez a kötet, ami bemutatja az adó- és vámigazgatás évszázadokra visszanyúló történetét. A kezdetektől napjainkig tartó időszak kordokumentumait, emlékeit, eseményeit igyekeztünk közel hozni az olvasóhoz. Felidézzük az alapok megteremtésén kivételes állhatatossággal és páratlan tehetséggel munkálkodó gróf Lónyay Menyhért életútját és eredményeit. Bemutatjuk őt a történész szemével, és a kiegyezés első pénzügyminisztereként hozott, korszakalkotó intézkedéseit, munkásságán keresztül. A szakma mérföldkövei mentén jutunk el napjainkig, a 2022. esztendőig, amikor több jubileum is egyazon időpontra esik. Mindeközben érdekes keresztmetszetét adják a múltnak és a jelenkornak a Pénzügyőr Zenekar legendás epizódjai. Ajánlom mindenkinek ezt a gyűjteményt, aki szívesen lapozza fel az adó- és vámigazgatás történelemkönyvét!

Vágújhelyi Ferenc
a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke

LÓNYAY MENYHÉRT

ÉS A PÉNZÜGYI IGAZGATÁS ÉPÍTŐKOCKÁI

Interjú Cieger Andrással, az ELKH BTK Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársával.

Hogyan értékelheti Lónyay Menyhért alakját – születésének 200. évfordulóján – az utókor? Mit gondolunk a személyéről és arról a munkáról, amelyet politikusként, gazdasági szakpolitikusként végzett?

Lónyay Menyhért több szempontból is figyelemre méltó szereplője a XIX. század történetének. Nem mindennapi pályát fut be, hiszen egy tiszántúli birtokoscsalád leszármazottjából lesz egy egész birodalom pénzügyi vezetője, az Osztrák–Magyar Monarchia pénzügyminisztere, majd Magyarország miniszterelnöke. Nem szokványos karrier ez abból a szempontból sem, hogy Lónyay Menyhért tudatosan, nagy kitartással képzi magát gazdasági szakpolitikussá, miközben a kortársak legtöbbször a sikert a jogi pályán keresi.

Ráadásul figyelembe kell vennünk azt is, hogy ebben az időszakban nincsenek „kitaposott karrierútvonalak”, nincs bejáratott, megfelelő gazdasági képzés Magyarországon. Lónyay kitartóan, önszorgalomból tanul azért, hogy feladatait megfelelően elláthassa. Gazdasági érdeklődésére valószínűleg nagy hatással volt az is, hogy fiatalemberként baráti kapcsolatba került gróf Széchenyi Istvánnal.

Lónyay hamar, 27 évesen gyakorlati tapasztalatokat szerez 1849-ben a Szemere-kormány pénzügyi államtit-

káraként, majd a szabadságharc bukása után emigrációba vonul. Jellemző, hogy a külföldön töltött időt is arra használja, hogy tanuljon, bővítse tudását és nemzetközi tapasztalatait. Így amikor rövidesen, kegyelemben részesülve hazatér, új erővel folytathatja szerteágazó elméleti munkásságát, valamint aktív szerepet vállal különféle gazdasági vállalkozások beindításában. A kiegyezést követő kormányalakításnál már egyértelmű, hogy ő a legalkalmasabb jelölt az Andrássy-kormány pénzügyminiszteri posztjára.

Miniszterként Lónyay egyik legnagyobb hatású intézkedése a Magyar Királyi Pénzügyőrség létrehozása volt. Mennyiben volt nehéz ez a feladat, és hogyan értékelhetjük ma a kiegyezés utáni újrakezdés éveit, ennek hatásait?

A kiegyezés utáni első kormánynak számtalan problémával kellett megküzdenie. A szabadságharc leverése utáni, csaknem húszéves dacpolitikát kellett cselekvő, az új élet kereteit létrehozó programmá váltani. A pénzügyekért felelős Lónyay Menyhért is sok nehézséggel szembesült, hiszen korábban az adó be nem fizetése a rendszer elleni tiltakozás része volt, egyfajta hazafias virtusként értékelték. Ezt is meg kellett változtatni, rá kellett venni a polgárokat, hogy adót fizessenek, miközben jelentős államadóssággal küzdött az ország. Szinte az alapjaitól kellett újraépíteni a szakigazgatás kereteit, a központi pénzügyi bürokráciát és területi szervezetét.

Ennek az összetett feladatnak egy fontos pillére volt az újonnan létrehozott Magyar Királyi Pénzügyőrség.

A szervezet elsősorban a vámhatárokon végezte feladatát, vagyis a Monarchia magyarországi részének külső határain. Fő feladata a vámok beszedése és az akkor is jelen lévő csempészet elleni fellépés volt. Olyan akadályokkal is meg kellett küzdeniük, amelyekre ma nem is gondolnánk – ilyen volt a nyelvhasználat kérdése. Az Osztrák–Magyar Monarchiában a hivatalos magyar állami ügyintézés nyelve immár nem a német, hanem a magyar volt. A korábbi évek osztrák, elnyomó rendszerében azonban ez nem volt megengedett és kívánatos, ezért kezdetben komoly problémát okozott a magyarul kommunikálni képes hivatalnokok kiképzése.

A korabeli viták ellenére a korszak értékelése a ma történettudományában egyértelműen pozitív, hiszen a kiegyezés utáni időszak, a dualizmus korszaka sikerrel teremtetten meg a modern, polgári Magyarország kereteit. Ennek hatása máig érezhető mindennapi életünkben, de látható a minket körülvevő épített környezetben is. Mai szemmel különösen tetszik, hogy a kor politikusai, akik rendkívüli kitartással és szorgalommal végezték az építő munkát, jórészt csalódottak voltak saját szerepüket és eredményeiket értékelve. Többet vártak saját maguktól, az 1867-tel indult új politikától. Úgy érezték, nem sikerült megfelelniük a kor nagy elvárásainak. Történelmi távlatból ma már persze kedvezőbben lát-

juk a korszakot és az akkor végzett szakpolitikai munkát. Hiszen Lónyay az, aki lerakja a hazai modern költségvetési politika és pénzügyi igazgatás első építőköveit, megkezdte azt a munkát, amelynek eredménye ma is része az életünknek.

Lónyay Menyhért pályája – noha életében sokan támadták, miniszterelnökségéről le is kellett mondania – mindenképpen kiemelkedő volt. A ma embere tisztelheti benne a jórészt saját erejéből, tehetségéből és kitartásából birodalmi vezető pozícióba emelkedett szakpolitikust, de jelentős volt gazdaságelméleti munkássága, fontosak a vasút, csatornázás, folyamszabályozás vagy a bankrendszer témájában írott művei, miközben komoly társadalmi szerepet is vállalt, református egyházi elöljáróként, vagy később, a Tudományos Akadémia elnökeként. Szakpolitikusként, gazdasági szakemberként, a Magyar Királyi Pénzügyőrség megteremtőjeként, a stabil pénzügyi rendszer létrehozójaként is méltó az utódok tiszteletére.

Cieger András

Lónyay Menyhért, a kiegyezés első pénzügyminisztere (1822-1884)

Lónyay Menyhért a Bereg vármegyei Nagy-Lónyán született. Családjával 11 éves korában Budára költöztek, a piaristáknál, majd a pesti egyetemen tanult, az egyetem évek alatt Madách Imrével szoros barátságot kötött. Bereg vármegye egyhangúlag választotta meg követévé az 1843-as országgyűlésre.

1847-ben nagy feltűnést keltett „Hazánk anyagi érdekei” című művével. Részt vett az 1848-as áprilisi törvények megalkotásában, tagja volt az első népképviselői országgyűlésnek. A szabadságharc után Párizsban élt, a Collège de France-ban Michel Chevaliernak volt a hallgatója. 1850-ben hazatért és a birtokaival foglalkozott. De nagy szerepe volt hazánk pénz- és hitelintézetének létrehozásá-

ban, a Magyar Földhitelintézet egyik alapítója. 1858. december 15-től a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja lett, később tiszteleti tag, igazgató, alelnök és elnök. A kiegyezéskor a pénzügyminiszteri tárcát kapta, majd 1870. május 21-én Osztrák–Magyar Monarchia pénzügyminiszterévé nevezték ki. I. Ferenc József 1871. augusztus 3-án grófi rangra emelte. 1871 novemberében kezdődő miniszterelnöksége alatt felgyorsult a modern ipari fejlődés Magyarországon és megindult a magyar nemzeti tisztképzés a Ludovika Akadémián (1872). Szabadidejét az elnöklethez tartozó akadémiának, a földhitelintézetnek, a tudományoknak, és az általa tisztelt gróf Széchenyi István szellemi hagyatékának szentelte. 1884. november 3-án halt meg Budapesten. Sírja a nagylónyai temető kertben a Lónyay-család neogótikus sírkápolnájában található.

Vámpalota, fotó: Klósz György

MÉR FÖLDKÖVEK

– AZ ÖNÁLLÓ MAGYAR PÉNZÜGYI IGAZGATÁS TÖRTÉNETÉBEN

1867

Lónyay Menyhért 1867. március 10-én 1. sz. körrendeletében rendelkezett a Magyar Királyi Pénzügyőrség megalakításáról, az addigi cs. kir. címet minden pénzügyigazgatóságnál magyar királyira változtatták.

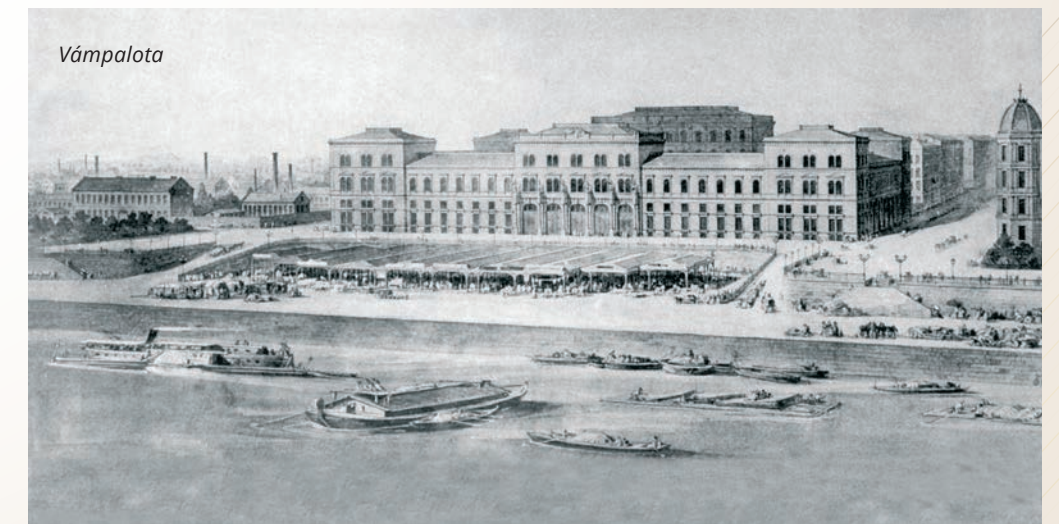
A vámszedés történetében a legfontosabb lépés az 1867. évi XVI. törvénycikk volt a kereskedelmi és vámszerződés megkötéséről Ausztriával. A jogszabály érintetlenül hagyta az érvényben lévő vámtörvényeket és -szabályokat, ugyanakkor megalakította a Magyar Királyi Vámigazgatás szervezetét, együttes adó- és vámhivatalokat állított fel önálló magyar, osztrák és vegyes személyezettel, létrehozta a vámbemondó őrsöket, mellékvámhivatalokat, fővámhivatalokat, valamint a Pesti Fővámhivatalt.

1868

1868. július 1-jén az új, kétfokozatú pénzügyi közigazgatásra áttéréssel megszűntek a m. kir. pénzügyi felügyelőségek, helyettük 1868. augusztus 1-től a pénzügyigazgatóságok kezdték meg működésüket. Szervezeteik: 1. adóhivatalok, 2. pénzügyőrség, 3. dohányraktárak, 4. határvámhivatalok, 5. bélyegjegytárak. A területi elhelyezkedésüktől függően először 14 m. kir. pénzügyigazgatóságot állítottak fel, amelyek száma az 1900-as évben már elérte a 60-at. A pénzügyigazgatóságok impozáns székházai, pénzügyi palotái általában az adott város központi terén vagy utcáján épültek fel.

1870

1870 és 1874 között Ybl Miklós tervei alapján épült fel neoreneszánsz stílusban a Vámpalotának is nevezett budapesti Fővámház.

Vámpalota

1872

1871-ben az adó- és a vámhivatalokat szétválasztották, így 1872. január 1-re datálható a független magyar vámhivatali rendszer.

1874

1872-ben a pénzügyőrség mintájára a bánáti és horvát-szlavónországi katonai határőrvidéken vám- és adóőrséget állítottak fel, melynek része volt a fiumei tengeri vám- és adóőrségi szolgálat is.

1881

1874. február 1-jén Pécssett megjelent A Pénzügyőr ismeretterjesztő és szépirodalmi folyóirat, a m. k. pénzügyőrség szakközlőnye és arcképcsarnoka első száma.

1886

Arday (Kaderžavek) Ignác m. kir. pénzügyőri biztos szerkesztésében 1881-ben adták ki a Pénzügyőri Zsebnaptárnak, a Magyar Királyi Pénzügy-, Vám- és Adóőrség Évkönyvének első évfolyamát.

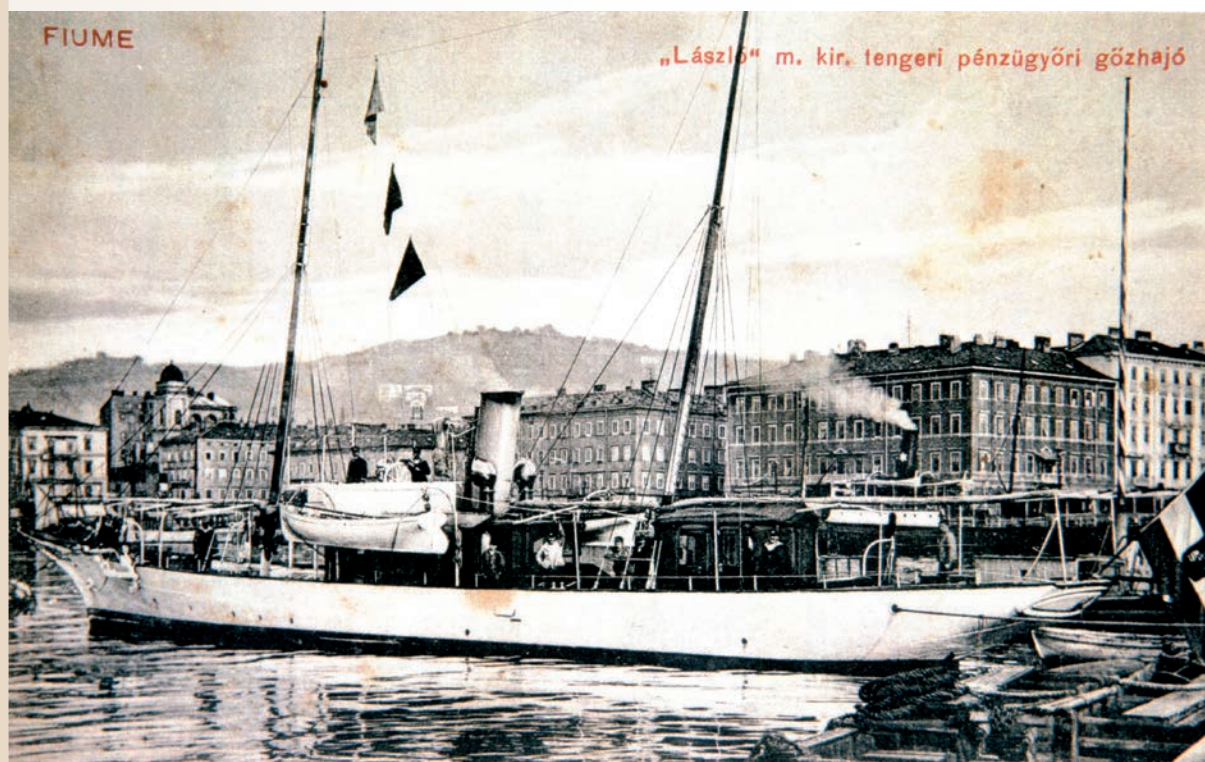
1897

A Magyar Királyság 1886-os közigazgatási átszervezése után a Magyar Királyi Vám- és Adóőrséget egyesítették a Magyar Királyi Pénzügyőrséggel, mely 1896-tól karhatalmi testület lett.

A Magyar Királyi Tengeri Pénzügyőrségnek 1897-től saját hajója is volt a "László" gőzös. Így az ellenőrzést az egész magyar-horvát tengerpartra kiterjesztették.

A fiumei pénzügyőri laktanya

1906

1906 nyarán készült el a budapesti pénzügyőri laktanya a Mátyás utca 16. szám alatt, ez volt a testület első nagy budapesti épülete.

1909

A modernkori adózás aranykora Werkerle Sándor pénzügyminiszter, későbbi miniszterelnök nevéhez fűződik, az 1909. évi adóreformtörvény kidolgozásával és elfogadtatásával kiépült a Magyar Királyi Adóhivatal és megyei rendszere.

1911

1911. május 1-jén vette kezdetét az első újonctanfolyam a Fiumei úti pénzügyőr laktanyában.

1921

1921. augusztus 25-én a trianoni békeszerződés alakította új határok őrzésére a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium alárendeltségében felállítottak egy új fegyveres őrtestületet, a Magyar Királyi Vámőrséget, melynek neve 1931. október 1-jén Magyar Királyi Határőrségre változott, és 1938. október 1-től beolvadt a honvédség állományába.

Emléktábla-avatás a Mátyás utcai pénzügyőri laktanya és kulturális központban 1926. október 17-én

1921

1921. szeptember 1-től a Budapesti Fővámhivatal új neve Magyar Királyi Vámigazgatóság lett.

1921-ben, a XXXIX. törvénycikkkel bevezették az általános forgalmi adót. Megjelenik a Luxusadó című alkalmi lap a gazdag adóelkerülők vicces, humoros figyelmeztetésére.

1922-ben a változó társadalmi-gazdasági helyzethez igazodó adótörvények jelennek meg és alapozzák meg az adójog modernizálódását.

1924-ben az Országgyűlés elfogadta a vámjog szabályozásáról szóló XIX-es törvényt, valamint az 1924. évi XXI. törvényt az autonóm és szerződéses magyar vámtarifáról.

1926. október 17-én felavatták az I. világháborúban elhunyt pénzügyőrök emléktábláját a Mátyás utca 16. szám alatt álló pénzügyőri laktanyában.

A Hévízfürdőn létesített pénzügyőrségi üdülőt 1928. július 5-én adták át.

A kőbányai Magyar Királyi Pénzügyőr Altisztképző Iskolán 1929-ben kezdődött meg az oktatás.

1930. október 4-én megnyílt a Magyar Királyi Pénzügyőrségi Múzeum.

A M. Kir. Pénzügyőrségi Múzeum megnyitása
1930. október 4-én

Magyar királyi pénzügyőri üdülő Hévízen

1942

1942-ben a Pénzügyőrség 75 éves évfordulóján a Pénzügyminisztérium elrendelte egy Országos Pénzügyőrségi Fúvószenekar felállítását.

A II. világháború után a gazdasági élet és a közigazgatás átszervezésével rendezték a vám-
szaki és a pénzügyőrségi szolgálati jogosítványokat. 1945. február 20-án eltörölték a királyi jelzőt, az elnevezés Magyar Pénzügyőrség lett. A Pénzügyminisztérium alá tartozott az újjáalakult Magyar Központi Vámigazgatóság is.

Az új, szocialista társadalmi-gazdasági berendezkedésben a korábbi adórendszert felszámolták és beköszöntött az úgynevezett „adónélküli” társadalom időszaka.

1949-ig fennállt a Központi Vámigazgatóság és a Pénzügyőrség alá-fölé rendeltségi viszonya.

1949. február 28-án indult az első női pénzügyőri előképző tanfolyam.

1949 júniusában a Magyar Pénzügyőrséget és a Magyar Központi Vámigazgatóságot Magyar Pénzügyőrség néven összevonták.

1949 szeptemberében – decentralizált működéssel – létrejött a Központi Adóhivatal.

1950. március 23-án megalakult az Országos Pénzügyőri Főparancsnokság (OPF), ebből egy átszervezés folytán 1950. június 1-jén kivált a Magyar Központi Vámigazgatóság.

1950 őszén négy szakosztállyal megalakult az önálló Pénzügyőr Sportegyesület, melynek közvetlen elődje az 1930-ban alapított Pénzügyi Tisztviselők Budagyöngye Sport Clubja volt.

1952. április 1-től a testület áttért a hagyományos pénzügyőri rangrendszerrel a katonai rendfokozatokra.

1952. október 1-jén létrejött az Országos Pénzügyőri Parancsnokság. A régebben kivált Vámigazgatóság 1953. január 1-jével átkerült a Külkereskedelmi Minisztérium alá, ahol 1954. november 1-jén megalakult a Vámőrség Országos Parancsnoksága.

1963. február 1-én megszűnt a Vámőrség Országos Parancsnoksága és megalakult a Vám Főigazgatóság, amely visszakerült a Pénzügyminisztérium felügyelete alá.

1964. augusztus 10-én a Vám Főigazgatóságot egyesítették az Országos Pénzügyőri Parancsnoksággal (OPF), így létrejött az Országos Pénzügy- és Vámőrség Parancsnoksága.

Útlel- és vámvizsgálat a határon,
1968-ban

1966

1966. február 5-én a testület elnevezése Vám- és Pénzügyőrség névvel véglegesült.

Az úgynevezett „adónélküli” társadalom az új gazdasági mechanizmus hatására az 1960-as évek második felében és az 1970-es években kezdett megváltozni.

Az APEH SZTADI számítógépterme

1967

1967. július 1-jén jogutódként létrejött a Pénzügyminisztérium Bevételi Főigazgatósága, melynek célja a decentralizáltság megszüntetése volt. Fokozatosan visszaállították a klaszikus adónemeket, elsősorban az állami és a szövetkezeti szférában, majd a magánszemélyeket érintően is.

1987

1987. július 1-jével önálló szervként megalakult és a Pénzügyminisztériumból jogilag is kivált az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal. Az APEH mozaikszó máig élénken él a köztudatban. Az új szervezet kialakításakor alapkövetelmény volt, hogy alkalmas legyen az új adók, a piacgazdaság korszerű működését elősegítő szja és áfa egységes kezelésére.

1990-ben megalakult a Vám- és Pénzügyőrség Szociális Kulturális és Sportközpontja.

Az 1990-es években a magyar adózás dinamikus fejlődésnek indult. Az adóreform befejező lépései az adózás rendjéről szóló 1990. évi, a helyi adózásról szóló 1991. évi és az általános forgalmi adóról szóló 1992.évi törvények voltak. Az adózás rendjéről szóló törvény több évtizedig egységes eljárásrendet adott a közterhek beszedésére.

1992-ben az APEH szélesedő nemzetközi kapcsolatrendszere erősítésére létrejött a Nemzetközi Iroda. A szervezet mind szorosabb kapcsolatot ápolt a nagy nemzetközi szervezetek, mint például a Világbank, az OECD és az EU Bizottság adóügyekkel foglalkozó bizottságaival, valamint a szomszédos és távolabbi országok adóhatóságaival.

1992

Az APEH Haller utcai ügyfélszolgálat 2009-ben

1993

1993. július 1-jén hatályba lépett a jövedéki szabályozásról és ellenőrzésről, valamint a bérfőzési szeszadóról szóló 1993. évi LVIII. törvény.

1994

1994-ben megszervezték a Vám- és Pénzügyőrség Egészségügyi Központját.

1995

1995. november 14-én az Országgyűlés elfogadta az 1995. évi C. törvényt, az új magyar vámtörvényt, valamint egyidejűleg a vámtarifáról szóló 1995. évi CI. törvényt is.

Magyarország kezdeményezésére 1995-ben rendezték meg a közép- és kelet-európai országok, valamint a balti államok II. Adóigazgatási Konferenciáját.

1996

1996-ban jelentős magyar segítséggel alakult meg az Európai Adóigazgatások Szervezete (IOTA), melynek állandó székhelye Budapesten van.

2000

2000. március 1-én befejeződött a Vám- és Pénzügyőrség regionális átszervezése. Az APEH-nál is jelentős szervezetskorszerűsítés ment végbe: új fővárosi igazgatóságok, a Kiemelt Adózók Igazgatósága, valamint új ügyfélszolgálati irodák jöttek létre.

2004

2004. május 1-jén Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz, ennek következtében átalakult a határvámhivatalok rendszere és működése.

2011

2011. január 1-jével az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, valamint a Vám- és Pénzügyőrség összevonásával létrejött a Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

NAV szolgálati járművek 2011-ben

Az APEH főépülete

Nyiregyháza

Magy. kir. pénzügyigazgatóság

Battonya. Kir. adóhivatal, pénzügyőrség és adóhivatal.

Sátoraljaújhely Pénzügyi palota

Balassagyarmat

Pénzügyigazgatóság

LÓNYAY

PÉNZÜGYMINISZTERSÉGE

A pénzügyi igazgatás szervezeti keretei

A pénzügyi igazgatás az abszolutizmus időszakában négy szinten szerveződött. Léteztek alsófokú pénzügyi szervek, pénzügyi kerületi igazgatóságok, országos pénzügyigazgatóságok¹ és a legfelső szinten működött az osztrák Császári és Királyi Pénzügyminisztérium. (Parádi 1987, 42. és Magasvári 2016/a, 45. és Magasvári 2016/b, 84.) 1867. február 17-én, az Országgyűléshez intézett királyi irat szerint a pénzügyi közigazgatást a

három országos pénzügyigazgatóság, ezeknek alárendelve pedig 36 kerületi pénzügyi igazgatóság látta el. (Blickle 1936, 10.)

Az 1867. február 20-án kinevezett magyar kormány február 23-án rendeletben tudatta valamennyi hatósággal, hogy felállt az új kormány és a közigazgatás valamennyi ágában március 10-ig reméli végrehajtani az átállást. Az 1867. március 10-én kiadott kormányrendelet már azt tartalmazta, hogy a Magyar Királyi Helytartótanács működését megszüntette és a kormány március 10-ével az ügyek intézését ténylegesen átvette. „Miről az ország összes hatóságai szintűgy mint egyesek új utasítással értesítettnek, hogy mindazon benyújtványok, amelyeknek elintézésére eddig a m. kir. udvari cancellária, erdélyi udvari cancellária, m. kir. helytartótanács vagy a budai országos pénzügyi igazgatóság köréhez tartozott, a mai naptól kezdve az illető szakminisztériumhoz küldendő be”. (Blickle 1936, 10.)

Bár az Andrássy-kormány névsorát csak 1867. február 23-án hirdették ki a Magyar Országgyűlésben, Lónyay február 24-én már meglátogatta új munkahelyét, azonban az első hivatalos találkozó a pénzügyminisztérium munkatársaival csak március 10-én került sor.

Debrecen, Pénzügyi Igazgatósági palota

¹ „Pénzügyigazgatóság, a pénzügyi igazgatás minden ágában a pénzügyminiszter vezetése alatt a törvényhatósági közigazgatási bizottság ellenőrzésével működő állami hatóság. Élén – pénzügyi tanácsosi, királyi tanácsosi v. miniszteri tanácsosi ranggal – a pénzügyigazgató áll. Személyzete az igazgatói helyettesen kívül megfelelő számú jogvégzett fogalmazási személyzetből, földadónyilvántartási biztosokból, kezelő tisztekből, állami végrehajtókból, beosztott pénzügyőri tisztviselőkből és a számvédelmi személyzetből áll. Működése a pénzügyi közigazgatásnak csaknem valamennyi ágára kiterjed. Csaknem minden vármegye területén van P. A székesfővárosi P. működése – eltérőleg a többi P.-októl – az egyenes adókra és a vámszaki ügyekre nem terjed ki; a pénzügyigazgató állásánál fogva tagja a fővárosi tvhat. bizottságának. Budapesten az egyenes adóügyek ellátása az adófelügyelő, a vámszaki ügyek ellátása pedig a fővámgazgató hatáskörébe tartozik.” Forrás: Révai Nagy Lexikona. Az ismeretek enciklopédiája. XV. kötet, Ottó-Racine. Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság. Budapest, 1922. Hasonmás Kiadás. Babits Kiadó, 1995. 317. p.

1/P.M. A magyar királyi pénzügyminiszter körrendelete.

A magyar királyi pénzügyminiszterium működését vezetésem, mint Ő cs.k. apostoli felségének f.é. február 17.-én kelt legkegyelmesebb elhatározása folytán kinevezett pénzügyminiszter alatt a mai napon megkezdvén, midőn erről /:Cim:/ értesitem, rendelem amint következik:

1/ A m.k. pénzügyminiszterium alá rendelt minden hatóságoknak és hivataloknak hivatalos függése a bécsi cs.k. pénzügyminiszteriumtól a mai napon megszűnván, /Cim/ a mai naptól kezdve minden, Magyar- és Erdélyország területén a pénzügyi szakmát illető ügyben utasításait csak is egyedül tőlem, illetőleg a m.k. pénzügyminiszteriumtól veendi, és jelentéseit ugyanoda teendi.

2/ Az említett viszonynak megszünte folytán minden Magyar- és Erdélyország területén lévő pénzügyi hatósági és hivatal megszűnik az eddigi „cs.k.” nevezetet vinni és ez mindenütt „magyar királyi” címmel cserélendő fel, az eddigi „cs.k. kerületi pénzügyigazgatóságok” pedig ezen túl „Magyar Királyi pénzügyi felügyelőség” nevezetet nyernek és e nevezetet fogják használni.

3/ A hivatalos helyiségeknek külmegjelölésére és ismertetésére szolgáló címerek és címtáblák valamint a hivatalos pecsétek is Magyarország területén Magyarország, Erdély területén pedig Magyar és Erdélyország egyesült címerével és megfelelő felirattal váltandók fel. A helyi megjelölések elhagyandók. Például: „M.k. pénzügyi felügyelőség”; „M.k. adóhivatal, stb.” /Cim/ utasíttatik, hogy a szükséges átalakítást saját hatáskörében minél gyorsabban és jutányosabban eszközöltesse.

4/ A m. kir. pénzügyminiszterium és alattas közegeinek hivatalos ügy kezelése nyelve a magyar leend. Ezen elv mindenütt ott, hol az a szolgálat hátrány nélkül történhet, azonnal és oly terjedelemben, amint csak lehetséges, fogamatba veendő. Miután azonban az alattas hatóságok és hivatalok személyzetének egy része a magyar nyelvet nem bírja, nehogy az ügymenet e miatt fennakadást szenvedjen, egyelőre és további intézkedésig megengedem, hogy a belső ügyvitel német nyelven is folytathassék. E tekintetben azt tűzvé ki szigorúan megtartandó eljárási szabályul, hogy mindaz: mi a m.k. pénzügyminiszterium alá helyezett hatóságoktól és hivataloktól akár egyes felek számára, akár hatóságokhoz /: a közvetlen felebb vagy alább rendelt hatóságot, vagy hivaltalt ide nem értve:/ kiadmányoztatik, magyar nyelven fogalmaztassék és adassék ki. Ezen engedmény azonban nem zárja ki azt, hogy azon személyzet, mely a magyar nyelvet bírja és ezen nyelven működni képes, minden kiadmányozást, bár mi irányban is, magyar nyelven szerkeszthessen.

5/ A német-szláv örökös tartományok ban lévő cs.k. kerületi pénzügyi hatóságokkal közvetlen érintkezés mindazon esetekben, a melyekben azt az eddig fennállott és tovább is fenntartandó gyakorlati szabályok megengedik, fenntartatik.

6/ A cs.k. katonai hatóságokkal a levelezés mindig és kivétel nélkül német nyelven lesz folytatandó.

7/ Minden, az egyes szakmák működésében előforduló, az ügy kezeléshez szükséges magyar nyelven szerkesztett mintázatok, táblázatok, formák, nyomtatványok stb félével /: Cim:/ kívánat is ebbeli jelentés folytán a pénzügyminiszterium által fog, az egész ügyviteli nyelvezet egyöntetűsége céljából, elláttatni.

8/ Elvárom az összes, alattas hatóságok, hivatalok és közegektől, hogy a jelen átmeneti korszak nehezégeit méltányolva, a pénzügyminiszterium nehéz feladatának megoldásában engem a fejedelemnek és hazának tartozó hűséggel és hazafias buzgalommal fognak támogatni.

Kelt Budán 1867. március 10.-én.

*Magyar királyi pénzügyminiszter
Lónyay s. k.*

A naplójában így ír erről: „Ma praesentálták magukat a finansztisztviselők, be idegenszerű népek.” (Cieger 2022, 132.) A hivatalnokok nagy része nem tudott magyarul és a kormányalakítás átmeneti időszakának köszönhetően be sem jártak a munkahelyükre. A miniszteri bemutatkozást követően sorra adták be a felmondásukat. (Cieger 2008, 193.) Az aggodalomra az is okot adott, hogy Lónyay 1. számú körrendeletének 4. pontja kimondta, hogy a pénzügyi szervek ügyintézési nyelve a magyar. (Blickle 1936, 11-14.) Egyes források szerint az 1867 és 1870 között a minisztériumban dolgozó hivatalnokok 61 százaléka még Lónyay munkába állása előtt, vagy a lemondásának évében távozott, (Cieger 2002, 1298.) amelynek több oka is lehetett, így a szakmai alkalmatlanság mellett például az anyagi megfontolások. Ezen szervek abszolutizmus időszakában végzett tevékenysége és kevésbé pozitív társadalmi megítélése sem vonzotta kellőképpen a megfelelő kompetenciákkal rendelkező munkaerőt. (Magasvári 2016, 85.) A hiányzó szakembereket Lónyay személyes ismeretségeire alapozva próbálta pótolni, főként a bizalmi tisztségekben. (Szabó & Turi 2021, 88-89.) 1868-ban az alsóbb szintű hivatalok átszervezése során azt láthatjuk, hogy a jelentős része távozott tisztviselőknek – főként az 1867 előtti állományból –, amelynek oka a nyugdíjazás és az osztrák tartományokba történő áthelyezés volt, többek közt a korábban már említett nyelvi problémák miatt. (Cieger 2008, 196.) Miután Lónyay Menyhért megkezdte pénzügyminiszteri tevékenységét, a tényleges közigazgatásban érzékelhető első intézkedéseinek egyikeként (Stipta 2013, 20.) az 1867. március 10-i 1. sz. körrendeletében – amelyet valamennyi pénzügyi hatósághoz intézett – közölte, hogy a Pénzügyminisztérium megkezdte a működését, továbbá rendelkezett a magyar királyi főfelügyelőségek létrehozásáról, és ennek alárendeltségében létrejött az önálló Magyar Királyi Pénzügyőrség mint a pénzügyi igazgatás egyik fontos egysége, amelynek legfőbb feladatai és hatáskörei többek között a csempészet, valamint a pénzügyi törvények és rendszabályok áthágásának megakadályozása, az elkövetők kézre kerítése. (Pénzügyi törvények és szabályok hivatalos összeállítása 1868, 6. és Szabó 2016, 117.) A körrendeletből megtudhatjuk, hogy az ügyintézés attól a naptól kezdve a „magyar királyi pénzügyminisztérium” alárendeltségében történt, továbbá, hogy a magyar királyi pénzügyminisztérium hivatalos ügykezelési nyelve a magyar lett.

A rendelet szerint, a megszüntetett Budai Országos Pénzügyigazgatóság a pénzügyminisztériumba beolvadt és feladatkörét a pénzügyminisztérium vette át, egészen addig, amíg a minisztérium átszervezése be nem fejeződött, hiszen a pénzügyi közigazgatásban az átmeneti idő alatt sem állhatott be fennakadás. Az 1867. március 10-én kiadott körrendelet természetesen csak az első lépés volt. Az önállóan tevékenykedő magyar pénzügyőrség munkájához szükséges joganyag megszerkesztéséhez idő kellett, így a részletes szabályozás dokumentumai csak a következő évben, 1868-ban láttak napvilágot. Ezek közül kiemelkedő volt a sójövedékről, a dohányjövedékről, a lottójövedékről, a szeszadóról, a bor- és húsfogyasztási, a soradóról és a cukoradóról szóló törvények. (Balaska & Kiss 2007, 11.) Az új magyar pénzügyminisztérium – a pénzügy más szerveihez hasonlóan – a vámhivatalokat is az osztrák birodalmi pénzügyminisztériumtól vette át. Kezdetben – az osztrák gyakorlatnak megfelelően – a vámhivatalok az adóhivatalokkal voltak egyesítve. A kiegyezést követően felmerült a kérdés, hogy milyen formában működjenek az adó- és vámhivatalok, együtt vagy külön. A vámhivatalokat és adóhivatalokat fokozatosan választották szét, először Pozsonyban 1868 végén vált ketté az adó- és vámhivatal. E szervezeti módosítást követte 1872-ben Temesvárott, Debrecenben, Kassán, Győrött, Sopronban, Újvidéken, Kolozsvárott, Brassóban és Nagyszebenben az önálló vámhivatalok létrehozása (Balaska & Kiss 2007, 13. és Szabó 2017, 352.). Ekortól számíthatjuk tehát az önálló magyar vámhivatali rendszer felállítását. A dualista Magyarország határain 19 pénzügyigazgatóság alárendeltségében 24 fő- és 28 mellékvámhivatal működött. A Budapesti Fővámhivatal a fő vámigazgató személyén keresztül közvetlenül a pénzügyminisztériumnak volt alárendelve. Az 52 vámhivatalban közel 300 hivatalnok végezte munkáját, akik egyenruhát nem hordtak, csak formaruhájuk volt. (Számadó & Turi 2011, 16.) Központi irányításukat a Pesti Fővámhivatal látta el, élén a fővámigazgatóval, aki a magyar királyi pénzügyminiszternek volt felelős. A Magyar Királyi Adó- és Vámőrség 1872-től másfél évtizeden keresztül működött a bánáti és a horvát-szlavón határon, feladata a vám, közvetett adók, egyedáruságok védelme. A Magyar Királyság 1886. évi közigazgatási átszervezését követően a Magyar Királyi Adó- és Vámőrséget

Vámpalota, fotó: Klósz György

egyesítették a Magyar Királyi Pénzügyőrséggel, amely 1896-tól karhatalmi testület lett. (Blickle 1936, 32.)

A Tengeri Vám- és Adóőrség – majd a Magyar Királyi Tengeri Pénzügyőrség – 1872 és 1918 között működött, központja Fiume, állománya hozzávetőleg 70 fő, legfontosabb teendője az adriai magyar tengermellék védelme, a Fiumébe érkező hajók vizsgálata. Élén pénzügyőr-biztos állt, aki egyben a legnagyobb hajó, a László gőzös parancsnoka is volt.” (Köpf 2003, 18.)

A vámszedés hazai történetében fontos állomást jelentett az 1867. évi XVI. törvénycikkbe foglalt kereskedelmi és vámszerződés (vámunió) megkötése Ausztriával. (1867/XVI. tc.) Ennek alapján Ausztria és Magyarország államterülete – 10 évi időtartamra – egységes vám- és kereskedelmi területet képezett, ezt közös vámhatár vagy vámvonal vette körül. A szerződés eltörölte a belső vámokat, vámkedvezményeket adott, megállapított vámtételeket, de az adózás egyes formáinak azonosságát is szabályozta. Ez a szerződés a határvámhivatalok szervezetének működését és személyzetének létszámát változtatlanul hagyta. A vámuniót több alkalommal meghosszabbították (1878, 1887), az utolsó szerződés aláírás (1908) azonban már a közös vámterület szétválasztása érdekében született meg és a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásáról szólt. Az I. világháború átírta a két ország kereskedelempolitikai terveit és a vámszövetség az Osztrák–Magyar Monarchia összeomlásáig fennállt. (Gyenge 2002, 12-13.)

A Fővámhivatal épülete

Az 1850-es évek közepéig a vámkezeléssel kapcsolatos ügyeket a pesti Főharmincad Hivatalban intézték, ami a

mai Vörösmarty tér és József nádor tér között emelkedett. Ezt a nevet őrzi a mai napig is a Harmincad utca. 1846-ban a forgalom jelentős emelkedése miatt felmerült egy új vámház építésének gondolata. Ezt a Tömő téren (mai Kossuth tér) óhajtották megvalósítani, mivel ez a hely az általános forgalom központja volt és a kereskedőnegyed is a szomszédságban helyezkedett el. A bécsi pénzügyminiszter utasította a pesti Pénzügyigazgatóságot, hogy a Főharmincad Hivatal épületéért és telkéért írja jóvá a Tömő téri telket. Pénzügyi nehézségek miatt az építkezés megkezdése a kiegyezésig elhúzódott. (Juhász 1938, 183.)

1869-ben Lónyay Menyhért pénzügyminiszter megbízta Ybl Miklóst, hogy a Tömő térre építendő vámház terveit készítse el. (Balaska & Kiss 2007, 31.) Évekkel ezelőtt már mások részéről is készültek tervek ugyanazzal a céllal, de a jóváhagyásig egyik sem jutott el. A Tömő tér nagyjából a mostani Kossuth tér helyén volt és a vámházat a jelenlegi Földművelésügyi Minisztérium helyére tervezték. Tulajdonképpen a minisztérium helyére terveztek. Tulajdonképpen a minisztérium a megkezdett vámház alapjaira épült.

Városrendezési szempontból, különösen a távlati tervek megvalósítása szempontjából az építkezést e helyen Pest városának küldöttsége kereken elutasította. (Juhász 1938, 180.) Lónyay nem engedett az elgondolásból, ezért önhatármúl, Wechseltmann Ignác vállalkozóval megkötötte a szerződést és az alapozást megkezdtek. A város Andrássy Gyula miniszterelnök elé vitte az ügyet, aki kijelentette, hogy ha a város az Al-Duna Mérszáros utcai alatti részét – a Só tér környékét – átengedi a Tömő téri telek fejében, akkor ő engedélyezi a létesítmény itteni felépítését, és a Tömő téri azonnali

leállítását rendeli el. (Juhász 1938, 181.) Lónyay e döntés után nem sokkal, a közös pénzügyminiszteri tárcát vette át és végül a város akarata is teljesült. A város és a kormány megbízottja most már az új telek ügyében együttműködött.

Ybl állandó nehézségekkel küzdött az állandó újabb igények miatt, így az épület folyamatos áttervezésére volt szükség, nem meglepő, hogy az építkezés költsége az előirányzott összeget jóval meghaladta. Az épületbe a Dunáról alagúton át lehetett csónakkal bejutni, ezt a csatornát árvíz idején zsilipelni lehetett. Jelenleg a Duna-part le van falazva. A vasút is mehetett az épületbe, s a mozdony részére forgószámoly volt beépítve, az épület és a Duna között egy sínpart is kiépítettek. Az épület alatt kiterjedt raktárként szolgáló pincerendszer épült, mindez több mint 9500 nm-en. 1874. május elsejére teszik a befejezést, bár a lakhatási engedélyt csak júliusban kapott az épület. A terület rendezésére később került sor.

Négy egymástól elkülönülten működő hivatal kapott itt helyet: a Vámhivatal, a Pesti Pénzügyigazgatóság, a Központi Áruüzleti Igazgatóság és a Bányatermék Igazgatóság. A pénzügyőrségi hivatalok a városközpontokban, elegáns környezetben, a biztosi irodák, szakaszok a települések polgári bérleményeiben helyezkedtek el, a kivitelezés fővállalkozója Wechseltmann Ignác volt (Szabó 2017, 132.).

Az 1870-es években a gazdasági válság miatt erősen támadták Ybl Miklóst az épület túl díszes volta miatt. Rendkívül jelentős helyet foglalt el Ybl munkásságában ez az épület, amely egyben Budapest fejlődésének is fontos állomása.

Összegzés

„Igyekeznünk kell mindennekfölött a közterheket arányos és igazságos felosztás, valamint kezelésök és beszédésök rendezése által könnyebben elviselhetővé tenni; czélszerű törvényhozási intézkedések és hasznos beruházások által a nemzet anyagi és szellemi erejét s így adóképeségét lehetőleg emelni; végre az államkiadások megállapításánál lehetőleg takarékosan eljárni.” (Budapesti Közlöny 1869/239, 3516.). E korszerű, mondhatnánk, örökérvényű, állampolgárbarát gondolatok, több mint 150 évvel ezelőtt, 1869. október 18-án hangzottak el, az 1868. évi zárszámadás megvitatásakor. Előterjesztőjük Lónyay Menyhért volt; tekin-

télyes birtokokkal rendelkező reformpolitikus, a közért gondolkodó és tenni akaró konzervatív államférfi, akinek életútja jelentős történelmi eseményeken ívelt át. A szabadságharc idején a Szemere-kormány pénzügyi államtitkára, az 1860-as évek közepétől a kiegyezés egyik gyakorlati előkészítője, a kiegyezést követően Deák Ferenc és Andrássy Gyula pénzügyi tanácsadója, majd pénzügyminiszter, 1871. november 14-től – már az 1871. augusztus 3-án elnyert grófi cím birtokában – miniszterelnök és egyúttal honvédelmi miniszter lett. Miniszterelnöki programja három területen irányzott elő változásokat: növelni akarta a kormányzati munka hatékonyságát, felvetette a parlamentarizmus reformját, és nem utolsó sorban az államháztartás egyensúlyának helyreállítását tűzte ki célul.

Mindezek mellett számos, a mindennapi életet megváltoztató törvény is köthető miniszterelnökségéhez, mint például a céheket felszámoló és a szabad ipar gyakorlását deklaráló első ipartörvény, vagy a Ludovika Akadémia megnyitásáról szóló 1872. évi XVI. törvénycikk, amely a következőképpen rendelkezett: „Az 1808. évi VII. [...] törvénycikk értelmében Pesten felállítani rendelt magyar katonai tanintézet, mint magyar királyi honvédségi akadémia állíttatik fel és Ludovika Akadémia nevet fog viselni. Ezen akadémia rendeltetése, hogy abban egyfelől önként jelentkező hadapródok a honvédség keretei részére alkalmas tisztekké képeztesse, másfelől szolgálatban levő kitűnő honvédtiszteknek alkalom nyújtassék a hadtudományoknak magasabb fokozatú szolgálattételnél igényelt ágaiban maguk továbbképeztetni.”

S ugyan a korabeli ellenzék megkérdőjelezte pénzügyi politikáját, sőt egyéni feddhetetlenségét is – hiszen bírálói kapzsisággal, erőszakos vagyonszerzési törekvésekkel vádolták –, amely miatt 1872. december 4-én lemondott, s a politika színpadára többé nem tért vissza, de ez az általa elért eredmények értékét nem változtatja meg. Politikai karrierje mellett egyik alapítója, majd elnöke volt az 1862-ben létesült Magyar Földhitelintézetnek, tevékenyen részt vállalt az Első Magyar Biztosítótársulat vezetésében és világi főgondnokként a Dunamelléki Református Egyház életében. 1858 végén a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta, 1871-től haláláig pedig a tudós testület elnöki tisztségét is betöltötte.

Dr. Szabó Andrea Phd.

ARCKÉPCSARNOK

Bezerédj István
(Forrás: Bodnár István –
Gárdonyi Albert: Bezerédj István
(1796-1856) I. kötet.
Magyar Történelmi Társulat,
Budapest, 1918)

Bezerédj István, az első önként adózó nemes

Bezerédj István 1796. október 28-án született Sopron vármegyében, Szerdahelyen. Tanulmányait először szülőhelyén, majd a Soproni Katolikus Főgimnáziumban, később pedig a Pozsonyi Jogi Akadémián folytatta. Az akadémia elvégzését követően, 1815-ben a vármegye táblabírájának gyakornoka volt, majd

Veszprém vármegye főjegyzője mellett dolgozott. Tevékenykedett tiszteletbeli esküdtként, aljegyzőként, 1825-től Tolna vármegye táblabírája, 1827-1836 között a vármegye főjegyzője és országgyűlési követe volt. Politikai pályafutása során síkra szállt a köztelherviselésért és a nemesi adómentesség eltörlésért. 1844. december 16-án – elsőként Magyarországon – önként vállalta a közterhekhez való hozzájárulást. Ennek hatására a közös teherviselésről szóló 1848. évi VIII. törvényekben rögzítették, hogy „Magyarország s a kapcsolt részek minden lakosai, minden közterheket különbség nélkül egyenlően és aránylagosan viselik.” Elkötelezett híve volt a népnevelésnek és a hazai óvodai rendszer kialakításának, fejlesztésének. Bezerédj István az egyik vezéregyénisége, családi otthonuk pedig az

egyik legjelentősebb szellemi központja volt a reformkornak. Nevét és tetteit Arany János is „megénekelte” A jóságos özvegynek című versében. Emlékét számos utca, tér, oktatási intézmény és néhány hazai elismerés és díj is őrzi. Az ő nevét viseli a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által adományozható „Bezerédj-díj” is, amely a szervezet céljainak eredményes megvalósításában kimagasló teljesítményt nyújtó munkatársak elismerését szolgálja.

Magasvári Adrienn

Arday Ignác a pénzügyőri szakirodalom „első bajnoka”

Arday (Kaderžavek) Ignác (1834. április 22. Iglau – 1919. április 30. Budapest) : pénzügyőri felügyelő volt. 1852-ben, mint vigyázó került a morvaországi császári és királyi pénzügyőrség testületébe, 1869-ben lépett a magyar állam szolgálatába. Felesége Arday Ignácné Maria von Kaderžavek volt, négy gyermekük született Károly, Albin, Géza és Rezső.

A magyar pénzügyőri szakirodalom „első bajnokaként” tartják számon, aki érdemeket szerzett többek között a jövedéki büntetőjogról, a szeszadóról és a pénzügyőrség szervezeti és szolgálati szabályzatáról írt szakkönyvei révén. A Pénzügyőri Zsebnaptár 1881. évi első évfolyamának (1880, Győr), pénzügyőri biztosként ő volt a szerkesztője és a kiadója. A Pénzügyőri Zsebnaptár, Pénzügyi Évkönyv egy-két év kivételével 1949-ig folyamatosan megjelent, majd 1992-től 2006-ig újra kiadták. A belügyminiszter BM 52.670/1882. számú rendeleté-

Arday Ignác m. kir. pénzügyőri felügyelő
(Forrás: NAV KEKI Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum)

vel Kaderžavek nevét Ardaira változtatta, később, a XIX. század végén Arday formában állandósult. 1900-ban a Budapest-vidéki pénzügyigazgatóság (Pest-Pilis-Solt-Kiskun- és Esztergom megyék) pénzügyőri felügyelője volt, a rangsorozatban a felügyelők között a 4. helyen állt. 1900. szeptember 1-jén saját kérelmére került nyugállományba.

Sikeres életpályáját mutatja, hogy megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét (1901. január 24.) is. A magyar királyi pénzügyőri testület Arday Ignác magyar királyi pénzügyőri felügyelő neve, személye és érdemeinek megörökítése céljából egy alapítványt hozott létre 1901. június 28-án, aminek jövedelmeit jótékony segélyezésre fordították. 1919. április 30-án hunyt el, a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra. Ükunokája Arday Géza irodalomtörténész, József Attila-díjas író.

Turi Zsolt

Wekerle Sándor miniszterelnök, pénzügyminiszter (1848-1921)

Polgári családból származott. Állami tisztségei betöltése mellett maga is gazdálkodott, birtokait a kor legjobb színvonalán gépesítette, ezeken malmot, szeszgyárat és villanytelepet is létesített.

Pesten szerzett jogi diplomát. 1870-től a Pénzügyminisztériumban dolgozott, majd Tisza Kálmán kormányában, 1886-tól pénzügyi államtitkár, 1889-1892 között pénzügyminiszter.

Az első magyar kormányfő, aki háromszor is kormányt alakíthatott Magyarországon. 1892 novemberétől 1895 elejéig miniszterelnök, majd 1896. november és 1906. április között közigazgatási bírósági elnök.

Az 1905–1906-os magyarországi belpolitikai válság hatására személye ismét előtérbe került, a király többször is kért tőle tanácsot. A válságot lezáró megállapodás eredményeként pedig 1906. április 8-ától 1910. január 17-éig másodszor volt miniszterelnök, s egyúttal saját kormányában pénzügyminiszter.

1917. augusztus 20-tól 1918. október 30-ig harmadszor volt miniszterelnök, ez idő alatt stabil kormánypártot akart létrehozni, ezért megalakította a 48-as Alkotmánypártot. 1917. szeptember 16-ától 1918. február 11-ig pénzügyminiszter, 1918. január 25-től február 11-ig földművelésügyi miniszter, 1918. május 8-ától október 31-ig belügyminiszter, 1920-tól a Közművelődési Tanács, 1921. április 16-tól haláláig az Országos Pénzügyi Tanács elnöke volt.

Nevéhez fűződik az 1909. évi adóreformtörvény (1909. évi V-XII. törvénycikkek) kidolgozása. A modern magyar adószabályozás megteremtőjeként is tisztelhetjük.

Wekerle Sándor volt az első magyar miniszterelnök, aki vagyon és összeköttetések nélkül – saját tudásának és felkészültségének köszönhetően – jutott el a legmagasabb kormányzati tisztségbe. Az Osztrák–Magyar Monarchia reálpolitikusa volt, széles körű, európai műveltséggel és látásmóddal. A demokratikus haladásért, a gazdaság fejlődéséért, a nemzeti célokért és a népjólétért küzdött, ezért nagy népszerűségnek örvendett a középosztály és a munkásság körében is. A fővároson kívül több vidéki nagyváros is díszpolgárává választotta. Pénzügyi-közigazdasági tehetségét, szakmai és politikusi teljesítményét kortársai Európa-szerte elismerték.

A Magyar Tudományos Akadémia tagja, egyúttal ő volt az első polgári származású magyar miniszterelnök.

Wekerle Sándor miniszterelnök (Forrás: NAV KEKI Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum)

Nevét őrzi a pénzügyministersége alatt kezdeményezett kispesti lakónegyed, a Wekerle-telep is.

Bajtai Anna

A múzeumalapító, Bittermann Béla pénzügyőri főfelügyelő

Bittermann Béla János (1879. március 25. Zombor – 1957. december 1. Budapest): császári és királyi százados, pénzügyőri főfelügyelő, a Magyar Királyi Pénzügyőrségi Múzeum alapítója, vezetője, a Szolnoki Cukorgyár Rt. igazgatója volt. Felesége nemesapáti Ács Evelin (1880-1951) költőként, nótaszövegyszerzőként volt ismert, lányuk Judit (1918-1994) pedig nyelvtanárként dolgozott.

Bittermann Béla m. kir. pénzügyőri főfelügyelő (Forrás: NAV KEKI Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum)

Régi római katolikus vallású, zombori nemesi családból származott, nagyapja Bittermann Károly alapította a szabadkai nyomdászatot. Felsőkereskedelmi iskolában érettségizett, katonai pályára lépett (1896), majd pénzügyőr lett (1908). Az első világháború alatt megkapta a Signum Laudis bronz fokozatát és a Koronás Arany Érdemkeresztet a Vitézségi Érem szalagján.

A Pénzügyőrségi Szaklap szerkesztőbizottságának tagja, a Budapesti Magyar Királyi Pénzügyőrök Társaságának elnöke (1926), a Ferencvárosi Társaság választmányi tagja, a Magyar Királyi Pénzügyőri Vívóklub elnöke (1931), a pénzügyőri újonctanfolyamok ellenőrzője (1929-1931) volt. Közreműködésével valósult meg a Mátyás utcai pénzügyőri laktanyában az első világháború pénzügyőr halottainak emléktáblája (1926), a hévízgyógyfürdői pénzügyőrségi üdülő megnyitása (1928), és Budapesten, a Fiumei út 6. szám alatti pénzügyőri

laktanyában a Magyar Királyi Pénzügyőrségi Múzeum létrejötte (1930. október 4.). 1935. március 31-ével vonult nyugállományba, de a múzeum vezetője maradt 1943-ig. Sírja a Farkasréti temetőben található.

2005-ben adták ki a Bittermann Béla emlékérmét a Vám- és Pénzügyőr Múzeum 75 éves évfordulója alkalmából (Horváth Sándor munkája). Születésének 140. évfordulója alkalmából, 2019-ben jelent meg Turi Zsolt könyve Bittermann Béla, a Magyar Királyi Pénzügyőrségi Múzeum alapítója címmel.

Turi Zsolt

Egy kivételes pénzügyőri életpálya: dr. Kerékffy Gilbert pénzügyőri vezérfelügyelő, miniszteri tanácsos

Dr. Kerékffy Gilbert (Budapest, 1886. február 5. – 1965. március 20.) pénzügyőri vezérfelügyelő, miniszteri tanácsos volt. 1905. december 16. és 1906. december 15. között vigyázóként szolgált a Magyar Királyi Pénzügyőrségben, majd szolgálati könyve szerint 1908. július 8-án újból belépett a testületbe. Munka mellett 1920-ban jogi doktori címet szerzett a Budapesti Magyar Királyi Tudományegyetemen.

1916. június 4-én Budapesten kötött házasságot a Fő- és Székvárosi Pénzügyigazgatóságon dolgozó Besskó Margittal, akinek édesapja pénzügyőri altiszt volt. Két gyermekük született, Margit és Klára.

A kulturális életben is jelentős szerepet vállalt, a Budapesti Pénzügyőrök Társaságának alelnöke (1926), a Pénzügyőrség Országos Segélyegyletének, valamint a Temetkezési Egyesület egyik alapítója volt. 1927-ben I. osztályú pénzügyőri felügyelőnek nevezték ki. Ő volt a Hévízgyógyfürdőn jövedéki bírság-alapból épült pénzügyőrségi üdülő egyik elindítója (1928), a Ferencvárosi Köztérkezelési Egyesület elnöke (1938). 1925 és 1930 között az Arday-féle Pénzügyi Zsebkönyv szerkesztésében is részt vett.

Munkája elismeréséül 1936-ban, 50. születésnapja tiszteletére egy őt ábrázoló mellszobor készült, ami Domján Árpád szobrászművész alkotása. 1936. június 8-án, mint pénzügyőri főfelügyelő, a m. kir. központi vámigazgatóság pénzügyőri személyzeti és dologi ügyeinek, valamint a vámigazgatóság nyomozócsoportjának vezetője, a központi vámigazgatótól a határvonal bejárására kapott megbízást. 1945. május 12-én pénzügyőri vezérfelügyelőnek nevezték ki. A pénzügyőrség újjászervezésében kifejtett tevékenységéért miniszteri tanácsosi rangot kapott. 1946-ban kérte a nyugdíjazását, majd ezt követően a pénzügyminiszter megbízottjaként visszarendelték szolgálatára, és megbízták a II. világháborúban

megrongálódott Hévízi Pénzügyőri Gyógyház rendbetételére. A Gyógyházat 1947. június 26-án nyitották újra, melynek parancsnokává őt nevezték ki.

1948 októberében véglegesen nyugdíjazták. Az 1950-es évek elején, a kevés nyugdíj kiegészítéseként a Dunakeszi Vendéglátóipari Vállalatnál volt statisztikus, instruktor, majd adminisztrátor. Később Vácott az Észak-Pest Megyei Tatarozó és Építő Vállalatnál éjjeliőrként dolgozott. Vácott éltek, felesége 1961-ben, ő 1965. március 20-án hunyt el, mindketten a váci Alsóvárosi temetőben nyugszanak. 1993 októberében a Vám- és Pénzügyőrség hévízi üdülőjében emlékfát avatott tiszteletére. Emléktáblája napjainkban is a hévízi NAV Gyógyház falán látható.

Turi Zsolt

Dr. Kerékffy Gilbert I. oszt. m. kir. pénzügyőri felügyelő (Fotó: NAV KEKI Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum)

2022. március 10.
Ünnepség a Mátyás utcai
pénzügyőri laktanyában

2022

A 2022-ES JUBILEUMI ÉV ESEMÉNYEINEK KRONOLÓGIÁJA

**Március
10.**

2022. számos, kiemelt jelentőségű évfordulót tartogatott a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezete számára. A jubileumi események időrendben:

Emléktábla-avatás gróf Lónyay Menyhért, az 1867-es kiegyezés pénzügyminisztere születésének 200. évfordulója és az általa kiadott I. számú körrendelet 155. évfordulója tiszteletére a Mátyás utcai pénzügyőri laktanyában, mely megteremtette a modernkori önálló magyar adó- és vámigazgatás alapjait, valamint a Magyar Királyi Pénzügyőrség szervezetét, amely a Vám- és Pénzügyőrség jogelőd szerve.

**Március
10.**

**Május
17.**

**Május
28.**

**Június
7.**

**Június
25.**

Jubileumi ünnepi koncert a Művészetek Palotájában a Pénzügyőr Zenekar megalakulásának 80. évfordulója alkalmából.

Gróf Lónyay Menyhért születésének 200. évfordulójára szervezett emlékülés az MTA-n, a Tuzsér Községért Közalapítvány és a Magyar Tudományos Akadémia közös rendezésében, a Lónyay 200 Emlékév keretein belül.

Vámos Települések Szövetsége (VTSZ) Diákvetélkedő, a tagtelepülések iskoláinak hagyományos vetélkedője a NAV KEKI szervezésében, tematikusan a NAV történelmi megemlékezései, jubileumai köré építve a feladatokat.

Megyei Rendvédelmi Nap Nyíregyházán, ahol gróf Lónyay Menyhért tiszteletére arcképes emléktáblát avattak ünnepélyes koszorúzással és az alkalomból vámtörténeti kiállítás is nyílt.

Vámtörténeti kiállítás

Gyerek- és felnőtt-programok Nyíregyházán

Emléktábla-avatás Nyíregyházán

Múzeumok Éjszakája a Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeumban, ahol az évfordulókhoz kapcsolódóan három történelmi témájú előadás is elhangzott.

**Július
1.**

**Július
2.**

**Szeptember
16.**

Ünnepi gondolatok a NAV-intraneten az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal alapításának 35 éves évfordulója alkalmából, az APEH 1987. július 1-jei megalakulásának szervezettörténeti jelentőségéről és a legújabb kori adóztatásban betöltött szerepéről.

A Vámos Települések Szövetsége (VTSZ) Nemzetközi Találkozója Nemesvámoson, a VTSZ fennállásának 15. évfordulóján. Itt tartották a "155 éves az önálló magyar adó- és vámigazgatás, a Királyi Pénzügyőrség" című gyerekrajz-pályázat eredményhirdetését is, amelyre 34 pályamunka érkezett.

Szent Máté Napi XIV. Fúvószenekari Fesztivál, a pénzügyigazgatásban dolgozók védőszentjére emlékezve és a Pénzügyőr Zenekar 80 éves fennállásához fűződően öröme a társszervek fúvószenekarainak társaságában.

Fúvószenekarok a Parlament előtt

A PÉNZÜGYŐR ZENEKAR TÖRTÉNETE

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál működő, orszá-
osan ismert és elismert Pénzügyőr Zenekar meghatá-
ró szereplője a hazai zenei életnek, 2022-ben ünnepli

fennállásának 80. évfordulóját. Rövid barangolásunk-
ban sok érdekességen keresztül megismerkedhetünk
történetükkel, az indulástól egészen napjainkig.

A kezdetek

Az 1867-ben létrejött Magyar Királyi Pénzügyőrség tagjai az 1890-es évektől önképző és társas köröket, dalárdákat alakítottak. Ünnepeken, vacsorákon gyűltek össze, ahol a körükből verbuválódott kisebb hangszeres együttesek mutatkozhattak be alkalmi műsoraikkal. 1920-tól már több művészeti együttes is volt a testületen belül. Különböző formációkban működött a Társasköri Pénzügyőr Zenekar, majd megalakult a Magyar Királyi Pénzügyőr Hivatal Altisztek Zenekara (1929-1935). A Magyar Királyi Vámszaki Tisztviselők Zenekarának (1931) alapító karmestere 1947-ig Márk Béla vámszaki tanácsos volt. A Társasköri Zenekar 1936-ban szimfonikus zenekarrá bővült Szeredi-Saupe Gusztáv vezetésével.

Megalakul a zenekar

1942-ben, a Pénzügyőrség megalakulásának 75 éves jubileumán a Pénzügyminisztérium elrendelte a Magyar Királyi Pénzügyőrség Országos Fúvószenekar felállítását, amelybe az addig amatőrként zenélő pénzügyőrök mellé hirdetés útján toborzott tagokat. Egy korábbi katonakarmestert, vitéz id. Kiss Imrét választották a zenekar élére. Első hivatalos kivonulásuk 1942. május 31-én a „Hősök emlékünnepén” történt, melyet a filmhíradó is megőrzött.

A második világháború utáni helyzet, az újjászervezés

1948-ban Józsa Sándor karmester irányításával a Pénzügyőrség Országos Fúvós Hangversenyzenekara néven

A Magyar Királyi Pénzügyőr
Hivatal (M. Kir. PÜH.)
Altisztek Zenekara (1929)

A Magyar Királyi Pénzügyőrség Országos Fúvószenekara (1942)

A Várban a 80-as években (Galánthay Szabolcs karmesterrel)

Az 1980-as években Galambos János (édesapja Galambos (Grósz) János a Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának Nívó-díjas első trombitása volt, ő fújta többek között a trombitát a legendás Tenkes kapitánya

(1963) című filmsorozat szignáljában is) vezetése alatt könnyűzenei és musical-összeállítások kerültek műsorba. Helyettese Galánthay Szabolcs kamarazenei műsorokkal bővítette a repertoárt.

A Vám- és Pénzügyőrség Zenekarának március 15-i menetzenéje a Múzeum körúton (2001)
Elöl Kapi-Horváth Ferenc karmester, jobb oldalon Vaszlík Kálmán vezető karmester

Az 1990-es évektől a NAV létrejöttéig

1990-től Vaszlík Kálmán vezető karmester, Nyíry Csaba, majd Kapi-Horváth Ferenc karmesterek koncepciója az volt, hogy az elődeik által megkezdett utat követve válnon többműfajúvá a zenekar. A Pénzügyőr Indulóra meghirdetett pályázaton, 1993-ban az első díjat Kapi-Horváth Ferenc pályaműve nyerte el.

Ebben az időszakban több külföldi meghívásnak tettek eleget. 1994-ben a dél-franciaországi Saint-Etienne Katonazenekari Fesztiválon voltak, 1996-ban a franciaországi Albertvillben a Téli Olimpiai Stadionban játszottak. Szerepléseik során megfordultak Ausztriában, Horvátországban, Lengyelországban, Bulgáriában, Németországban, Olaszországban, Belgiumban, Svájcban, Izraelben és Angliában is.

1996-ban a zenekar a történelmi hagyományokat követve új egyenruhát kapott. 2002-ben Brüsszelbe utaztak a Vámigazgatások Világszervezetének meghívására, ahol több vámzenekar előadásában, ősbemutatóként elhangzott a Kapi-Horváth Ferenc által komponált Vámigazgatások Világszervezetének himnusza.

Bruxelles Grand Place, a magyar Vám- és Pénzügyőrség Zenekara játszik (2002. június 28.)

Pénzügyőr Zenekar emléklapok, készítette Horváth Sándor (2005)

Big band koncert a NAV KEK Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum udvarán (Schiffer-villa)

2003 nyara óta a zenekar munkáját Kapi-Horváth Ferenc pénzügyőr ezredes, vezető karmester és Nyers Alex pénzügyőr alezredes, karmester irányítja. A zenekar történetéről 2005-ben Horváth György nyugalmazott pénzügyőr százados, a Vám- és Pénzügyőrség Zenekarának volt zenésze, klarinétosa, írt könyvet Pénzügyőrök muzsikálnak címmel. Testvére, Horváth Sándor nyugalmazott pénzügyőr százados (szobrász és éremművész), aki szintén a zenekar zenésze, klarinétosa volt, elkészítette a Pénzügyőr Zenekar emlékplakettet (2005).

NAV

2011. január 1-jén az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség integrációjával létrejött a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a zenekar visszatért a hagyományos Pénzügyőr Zenekar név használatára. A többműfajúság jegyében számos zenekari formációban lépnek fel: koncert-fúvószenekar, menetzenekar, kamaraegyüttes, big band, tánczenekar. Ehhez pedig rendkívül széles repertoár kapcsolódik.

Magyarország–Horvátország barátságos labdarúgó mérkőzés
2016-ban (Fotó: Turi Zsolt)

2015. november 15-én Budapesten, a Groupama Arénában játszották a Magyarország–Norvégia Európa-bajnoki labdarúgó pótszelejtező mérkőzést, ami előtt a Pénzügyőr Zenekar játszotta a Himnusz. A mérkőzés sportriportere Hajdú B. István a következőt mondta: „Ha a magyar csapat is olyan hibátlanul játszik, mint ahogy a Pénzügyőr Zenekar a Himnusz, akkor olyan nagy bajunk nem lehet.” Nyertünk 2:1-re, és ezzel kijutottunk a franciaországi Európa-bajnokságra.

A Pénzügyőr Zenekar 2022. március 10-én, az önálló magyar pénzügyigazgatás 155. évfordulóján, fennállásának 80. évfordulója alkalmából ünnepi koncertet adott a Művészetek Palotájában.

Turi Zsolt

Jubileumi ünnepi koncert
a Művészetek Palotájában

MOZAIKOK

A NAV NYUGDÍJASAINAK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE 30 ÉVÉBŐL

A nyugdíjasszervezet története

Elvétve akad olyan munkahely, amely úgy törődik nyugdíjasaival, mint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal. Noha ez az intézmény a korábbi APEH és VPOP integrációjaként mindössze tizenegy éve létezik, az általa jelentős támogatásban részesített NAV Nyugdíjasainak Országos Szövetsége mégis ez évben ünnepli megalakulásának harmincadik évfordulóját. Oka, hogy a jogelőd Vám- és Pénzügyőrség égisze alatt már 1992. február 23-án hivatalos formát öltött az addig baráti körként működő, ám egyre népesebb létszámú budapesti nyugdíjas pénzügyőrök csoportjának kezdeményezése. Az alakuló küldöttgyűlésen felvették a Vám- és Pénzügyőrség Nyugdíjasainak Egyesülete nevet, alapszabályt alkottak, majd bejegyezték.

VP NYOSZ országos
nyugdíjas-találkozója
Pasaréten, 1998-ban

ték a bíróságon, mint közhasznú társaságot. Közben vidéken is egyre-másra alakultak a nyugdíjas klubok, csatlakozva az egyesülethez. A budapesti szervezeten kívül már 21 vidéki klub és tagozat fogta össze a mintegy ezer fős tagságot harminc évvel ezelőtt.

Ebben az időszakban önálló hivatali szervezet – VP Szociális, Kulturális és Sportközpont, a NAV KEKI elődje – képviselte a nyugdíjasokat a pénzügyőri teljes életpálya részeként.

Az évek során igény támadt a szervezet országos jellegét az elnevezésben is kifejezésre juttatni, amely 1998-ban Vám- és Pénzügyőrség Nyugdíjasainak Országos Szövetsége (VP NYOSZ) névre változott. Ez adja a jelenleg NAV Nyugdíjasainak Országos Szövetsége (NAV NYOSZ) néven ismert szervezet fundamentumát.

A Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka és a VP NYOSZ elnöke között 2008-ban kötött Együttműködési Megállapodás szerint „Az együttműködés célja a Vám- és

Pénzügyőrség nyugdíjas tagjairól történő gondoskodás hatékonyságának növelése, a felek között fennálló kapcsolatok bővítése és erősítése, a nyugdíjasok szociális, kulturális érdekvédelmének elősegítése, a testületi hagyományok ápolása.” A megállapodás – aktualizált szöveggel, időnként módosítva – jelenleg is érvényben van. E harminc esztendő történetének utolsó harmada már nem csak a pénzügyőrökről szólt. A 2012 márciusi küldöttgyűlésen a küldöttek szembesültek az adóági nyugdíjasok csatlakozási igényével a húszéves szervezeti struktúrához. Tekintve, hogy csak néhány adóügyi klub működött addig, célként tűzték ki minden megyében és igazgatóságon a nyugdíjasklubok létrehozását és integrálását, melyhez a pénzügyőr nyugdíjasok együttműködését kérték. Létrejött az új felállásnak megfelelő NAV Nyugdíjasainak Országos Szövetsége, és az elnök mellett a vám- és pénzügyőrségi helyettesen kívül megkezdte munkáját az adóági képviseletet ellátó helyettes is.

Az összecsiszolódás kezdeti nehézségein túljutva, valamennyi megválasztott tisztségviselő az alapértékeket követve folyamatosan arra törekszik, hogy a tagság számára tartalmasabb, színesebb közösségi életet és fokozottabb megbecsülést teremtsen, különösen fontosnak tartva a szociális gondoskodást.

Jelenleg 44 klub 2300 tagja alkotja a Szövetséget, amelynek tevékenysége a NAV valamennyi, körülbelül 10 000 nyugdíjasát érinti. Összességében az egész szervezet országos megalakítása, a többszöri szervezeti és jogszabályi módosítások feltételei melletti léte, működése példaértékű a közigazgatásban.

Napjainkban a NAV NYOSZ elnöke dr. Kaizinger Tibor, alelnökei Horváth Attila (adóági) és Horváth Zoltán (vám- és pénzügyőri).

Múltörzés – emléktáblák

A nyugdíjasszövetség szívesen vállalt kötelezettségei közé tartozik a múltörzés. Ennek eszméje a múlt században gyökerezik, jeleit ott láthatjuk az 1906-ban épült egykori, Mátyás utcai pénzügyőrségi laktanya épületének bejáratánál.

Az első világháborúban hősi halált halt 236 pénzügyőr nevét megörökítő emléktáblákat 1926-ban avatták fel, magas rangú meghívottak jelenlétében.

A Vám- és Pénzügyőrség Nyugdíjas Egyesülete 1996. szeptember 24-i elnökségi ülésén került először na-

pirendre a II. világháború pénzügyőr, vámőr áldozatai megörökítésének kérdése. A tagság egyetértésével e célra 100 000 forintot különítettek el. Végül szponzori segítséggel valósult meg, és az országos parancsnok – a VPOP felsővezetőinek jelenlétében – ünnepélyes keretek között leplezte le az emléktáblát 2000. március 14-én.

A NAV vezetőjének támogatásával 2022. március 10-én újabb márványtábla került a Mátyás utcai pénzügyőri laktanya bejáratához: gróf Lónyay Menyhért kiegyzéskori pénzügyminiszter tiszteletére, születésének bicentenáriumi évében és az általa 155 éve kiadott, a modernkori önálló magyar adó- és vámigazgatás alapjait, valamint az önálló Magyar Királyi Pénzügyőrség szervezetét megteremtő 1. sz. körrendelet megjelenésének emlékére.

A budai várban, az egykori Pénzügyminisztérium falán elhelyezett Lónyay-emléktáblát, melyet a Vám- és Pénzügyőrség állíttatott fennállásának 135. évfordulóján 2002-ben, évente március 10-én a fővárosi pénzügyőr nyugdíjasok hagyományosan megkoszorúzták. A jövőben ez a ceremónia minden bizonnyal a Mátyás utcai új emléktáblánál zajlik majd.

Elismerések

Nyugdíjasaink közösségért végzett tevékenységét a szervezet többféleképpen is elismeri. A legmagasabb rangú kitüntetések elnökségi javaslat alapján a NAV vezetője adja át a nemzeti ünnepek alkalmával: az arra érdemesek a Bezerédj-díj megítélt fokozataiban, a pénzügyőr nyugdíjasok soron kívüli előléptetésben, a Szent Máté-érem különböző fokozataiban, Pénzügyőr szablya, Pénzügyőr tör, Pénzügyőr aranygyűrű és Pénzügyőr aranytoll elismerésben részesülhetnek.

Széles skálája van a NAV NYOSZ saját alapítású elismeréseinek. Legújabb, egyben legmagasabb rangú kitüntetésünk a 2019-ben alapított gróf Lónyay Menyhért-emlékpakett, amellyel két személy – kizárólag saját nyugdíjasunk – díjazható évente a küldöttgyűlésen. Külsősök is megkaphatják a Nyugdíjasokért emléklakettet, amely viszont a legrégebbi elismerési forma. Továbbá hévízi jutalomüdüléssel és dicsérő oklevéllel jutalmazhatják az arra érdemeseket.

A Szövetség Kitüntetési Szabályzata meghatározza, hogy melyik elismerésben hány fő részesülhet évente. A beérkező javaslatokat a díjbizottság – tagjai a NAV NYOSZ elnöke és két helyettese – minősíti, rangsorolja, végül az elnökség hagyja jóvá. Mindegyik elismerési forma erkölcsi értékkel bír, pénzjuttatással nem jár.

Hírlevélről a videokonferenciáig

Míg korábban éveken át kétoldalas, gépelt-sokszorosított hírlevélből tájékozódhattak nyugdíjasaink az őket érintő eseményekről, 1998-ban megjelent a ne-

A NAV NYOSZ elődszervezetének korábbi elnökei:

1992-2001

dr. Sente Gyula ny. dandártábornok, a VPOP korábbi országos parancsnokhelyettese

2001-2007

dr. Garamvölgyi Károly ny. vezérőrnagy, a VPOP korábbi országos parancsnoka

• nyugdíjasként altábornaggyá léptette elő a köztársasági elnök

2007-2017

Czikora András ny. dandártábornok, a volt Közép-magyarországi régió parancsnoka

• nyugdíjasként vezérőrnaggyá léptette elő a köztársasági elnök

2017-től

dr. Kaizinger Tibor ny. ezredes, a volt VPOP Határügyi Főosztály vezetője

gyedéves periodikaként bemutatkozó „A Mi Lapunk”. Az alapító főszerkesztő, dr. Faragó Ambrus így ír az első lapszámban (részlet):

„Hogy olvasóinknak megfeleljünk, a Vám- és Pénzügyőrség Nyugdíjasainak Országos Szövetsége, pontosabban annak elnöksége az alakuló orgánium gondozására szerkesztő bizottságot alakított. Egyikünk sem profi..... Vannak elképzeléseink, terveink. De már előljáróban mondom, írom: ez nem öt-hat ember belügye. Ez a lap akkor lesz jó, akkor felel meg az elvárásoknak, ha tárgyilagos szelekcióval felvállalja a mindent és hogy mindenkié.

Mindenkié, akit érdekel a testület, annak múltja, jelene. De elsősorban mégis azoknak és azokról szóljon, akiknek testületi titulusa elé jogilag jár az „ny.”.

Keressük a szerzőket, társszerzőket, ha a „téma az utcán hever” lesz, legyen aki „felveszi”.

A lap azóta is megjelenik, 2023-ban ünnepelhetjük negyedszázados fennállását. Jellemzően fogva azonban nem naprakész, ezért „fel kell lépni” az információs sztrádára, ami a honlap 2011-es létrehozásával meg is valósult. Kibővítvén a kommunikációs lehetőségeket, a NAV NYOSZ Facebook-oldalt is nyitott a nyugdíjasoknak, amely 2019-től nyújt lehetőséget a még gyorsabb információcserére. A világjárvány idején a vezetőség videokonferencia formájában tartotta meg értekezleteit, ami persze nem pótolja a személyes találkozást.

Országos rendezvények

Fontosnak tartjuk a személyes találkozás élményét, egymás megismerését, ezért erre több országos rendezvényen kapnak lehetőséget a NAV nyugdíjasai, főként budapesti helyszíneken, úgy mint:

- Országos találkozó: 1993-tól 2012-ig évente került sor erre a sikeres rendezvényre, amelyen az országos parancsnok, illetve a NAV vámszakmai helyettese köszöntötte és tájékoztatta szakmai kérdésekről a jelenteket.
- NAV NYOSZ Nyárbúcsúztató Fesztivál és Főzőverseny: 2018-tól szeptember első hétvégéjén kerül sor erre az országos rendezvényre.
- Senior Sport és Szellemi Torna: 2019-ben rendezték először. Tervek szerint a nyárbúcsúztató keretében lesz a végleges helye.
- Idősek Világnapja: SENIORFEUM, majd alkotORFEUM címmel nyugdíjas alkotók, előadók, kézműve-

sek szerepelnek ebben a kulturális programban, amelyre meghívást kapnak a NAV vezetői is. 2019-ben és 2021-ben rendezték meg, 2020-ban videováltozatban került a közönség elé. Időpontja: október 1.

- Jubileumi túrasorozat: 2022-ben a nyugdíjas-szervezet 30 éves jubileuma alkalmából régióként 10-13 kilométer hosszú túraútvonalon teljesíthető.

A jövőben a tagság kívánságára Budapest mellett egyre több vidéki helyszín is bekapcsolódik a programokba.

Pályázatok

Sok esetben csak nyugdíjas korban kapunk lehetőséget művészi hajlamaink megélésére. A munkahelyi és családi kötelezettségeket letudva feltámadhat és kibontakozhat a festészet, az irodalom, a kézimunka és kézművesség és a fotózás iránti érdeklődés. Kezdetben főként a múltápolás céljával indítottak pályázatot az újonnan alakult nyugdíjasszervezet keretein belül.

1994-ben „Sorsom, családom, életem” címmel hirdette meg első közös pályázatát az elnökség és a VP Szociális, Kulturális és Sportközpont (a NAV KEKI elődje) igazgatója, amelynek célja a pénzügyőri és a vámtisztviselői életmód bemutatása volt. „A Vámőrség és a Pénzügyőrség 1964. évi egyesítése” – címmel újabb közös pályázat indult 2001-ben. Minden pályamű bekerült a Vám- és Pénzügyőr Múzeum gyűjteményébe, mint a testületi múltat személyes életrajzokon keresztül bemutató és őrző anyag.

- Fotópályázat: zsűrizés, díjazás után állították ki a legjobban sikerült képeket, első alkalommal 2017-ben, majd 2021-ben. Ezután országos körútra indították mint fotókiállítást.
- Irodalmi pályázat: 2018-ban és 2022-ben írták ki, majd elbírálás után díjazták a legjobbakat.
- „Élethosszig alkotva”: ez ugyan nem pályázat, hanem lehetőség az alkotó, kreatív nyugdíjasoknak a bemutatkozásra. Festmények, kézimunkák és egyéb kreatív alkotások jelennek meg a kiállításon. 2008-ban és 2018-ban rendezték meg.

Országos programjainkon szívesen vesznek részt az alkotók, amelyek eredményhirdetése a lehetőségekhez képest mindig ünnepélyes keretek között zajlik.

Bogschütné Gados Júlia

A Lónyay pénzügyminisztersége című íráshoz felhasznált irodalom:

1. 1867/XVI.tc. a Magyar Korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről. <http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5317>
2. A Mr. Kir. Pénzügyőrség Szervezete és szolgálata iránti szabályok hivatalos összeállítása. 20. füzet. In: Pénzügyi törvények és szabályok hivatalos összeállítása. Magyar Királyi Egyetemi Nyomdából. Budán, 1868.
3. Balaska Andrea – Kiss Attila (szerk.): A 140 éves Vám- és Pénzügyőrség emlékalbuma 1867-2007. VIVA Média, Budapest, 2007.
4. Blickle Gusztáv: A pénzügyminiszterium szervezetének és ügkörének változásai. 1936.
5. Cieger András: A számok szorításában. Lónyay Menyhért pénzügyminisztersége (1867-1870). Századok, 2002/6. szám.
6. Cieger András: Lónyay Menyhért. Szerepek – programok – konfliktusok. Budapest, Századvég Kiadó, 2008.
7. Cieger András: Lónyay Menyhért 1822-1884. Szerepek – programok – konfliktusok. Tuzsér Községért Alapítvány. Tuzsér, 2022.
8. Gyenge Balázs: A dualizmus kori magyar vámpolitika. Rendvédelmi Füzetek, IV. évf. (2002) 8. sz.
9. Juhász Lajos: A pesti fővámház elhelyezésének története. In: Dr. Némethy Károly – Dr. Budó Jusztin (szerk.): Tanulmányok Budapest múltjából. VI. kötet. Budapest, 1938. 183. p. http://epa.oszk.hu/02100/02120/00006/pdf/BPTM_TBM_06_180-189.pdf letöltve: 2022.04.11.
10. Köpf László: Fejezetek a magyar vámigazgatás és a pénzügyőrség történetéből. Tipico Design Kft., Budapest, 2003.
11. Magasvári Adrienn: Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI FÜZETEK (ACTA HISTORIAE PREASIDII ORDINIS). XXV. évf. (2015) 43., 44., 45., 46. sz. (összevont szám) 25 év a magyar rendvédelem-történet szolgálatában. Budapest, 2016/a. 39-46. o.
12. Magasvári Adrienn: Kivonat a pénzügyőrség személyi állományának történetéből (1867-1919). In: Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): Válogatott tanulmányok a Vám- és Pénzügyőri Tanszék fennállásának 25. évfordulója alkalmából. Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék, Budapest, 2016/b.
13. Országgyűlési Tudósítások. Budapesti Közlöny 1869/239. szám 3514-3517. o.
14. Parádi József: A dualista Magyarország pénzügyi szerveinek határőrizete, 1867-1914. BM Határőrség. Budapest, 1987.
15. Révai Nagy Lexikona. Az ismeretek enciklopédiája. XV. kötet, Ottó-Racine. Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság. Budapest, 1922. Hasonmás Kiadás. Babits Kiadó, 1995.
16. Stipta István: A pénzügyi közigazgatás szervezete Magyarországon 1849 és 1883 között. Miskolci Jogi Szemle. 8. évfolyam (2013) 1. szám.
17. Szabó Andrea – Turi Zsolt: A politikus és tudós – Szemelvények Lónyay Menyhért életéből. In.: Czene-Polgár Viktória et al. (szerk.): A „fináncztudomány” művelői – Szent Mátétól Berg Ottóig. Kronosz Kiadó. Pécs, 2021.
18. Szabó Andrea: A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI FÜZETEK (ACTA HISTORIAE PREASIDII ORDINIS). XXV. évf. (2015) 43., 44., 45., 46. sz. (összevont szám) 25 év a magyar rendvédelem-történet szolgálatában. Budapest, 2016. 117-126. o.
19. Szabó Andrea: A pénzügyi igazgatás szervezeti keretei egykor és most a rendészeti feladatok tükrében. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2017. 351-356. o.
20. Szabó Andrea: A pénzügyi igazgatás szervezete és képzési rendszere a kiegyezéstől az I. világháború végéig. In: Czene-Polgár Viktória – Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből: Válogatott tanulmányok az évfordulók tükrében. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. Budapest, 2017. 124-137. o.
21. Számadó Emese – Turi Zsolt: A komáromi vámőrség és pénzügyőrség története. Komárom Város Önkormányzat. Komárom, 2011.

Megjelent a Nemzeti Adó- és Vámhivatal gondozásában, 2022-ben.

Szerzők: Aszalós Andrea, Bajtai Anna, Bogschütné Gados Júlia, dr. Balaska Andrea, Dr. Szabó Andrea Phd., Magasvári Adrienn, Turi Zsolt

Fotók: Klösz György, Láng-Miticzky András, NAV NYOSZ, NAV KEKI Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum, Turi Zsolt

Grafikai tervezés és tördelés: Izápi Laura

Nemzeti Adó-
és Vámhivatal